

БОРТУН Каріна Олександрівна,
*кандидат філологічних наук, доцент, доцент
кафедри правничої лінгвістики,
Національна академія внутрішніх справ*

ФУНКЦІОНАЛЬНО-ГРАМАТИЧНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУГЕСТІЇ В ІМПЕРАТИВНИХ ВИСЛОВЛЮВАННЯХ

Імператив – це мовна конструкція, що має великий психологічний вплив на адресата та може спонукати до виконання певних дій чи зміни поведінки. Важливим у цьому векторі постає розгляд різних аспектів вживання імперативів у мовленні, зокрема їхня семантика, граматична структура та контекстуальне значення його функційно-граматичних засобів реалізації сугестії у висловленнях. Їх вивчення дозволить краще зрозуміти механізми впливу мови на сприйняття та поведінку людини, а також розкрити важливі аспекти комунікативного процесу. Водночас допоможе розкрити механізми лінгвістичної маніпуляції та розвитку навичок аналізу та інтерпретації текстів щодо сугестивності.

Питання функційних і граматичних засобів реалізації сугестії в імперативних висловленнях вивчають в царині в межах лінгвістичних і психологічних досліджень. Особливо цікавим для наукових студій є аналіз поведінки комунікантів у питаннях взаємозв'язку мови та сприйняття, вектори ефективного сугестивного впливу на людину. Питання цих виявів у архітектоніці функційно-граматичних засобів сугестії в імперативних висловленнях вивчали такі дослідники: М. Скаб, С. Харченко [15], Н. Швидка, Л. Бережан, О. Даскалюк [11], О. Нарушевич-Васильєва [13], О. Шатілова [14] тощо.

Начало формы

Саме паспортизація Сам Саме паспортизація Сам Саме паспортизація цих сугестивних виражень є важливим аспектом функціонування мовленнєвої практики щодо тактик впливу на співрозмовників. Ці засоби й допомагають виразити заклик, наказ, прохання або іншу форму комунікативного спонукання. Основні функційно-граматичні засоби, які використовують для цього, передбачають такі:

1. **Вживання дієслів з особливими значеннями:** Деякі дієслова мають специфічне значення, яке вказує на спонукання до дії. Наприклад, дієслова «прошу», «просимо», «просимо» вказують на прохання, а дієслова «повинен», «повинен», «повинен» вказують на наказ.

2. **Вживання виразів зі словами «будь ласка», «прошу», «просимо» тощо:** Ці вирази використовуються для вираження прохань або прохань. Наприклад: «*Будь ласка, допоможі мені!*», «*Прошу, не роби цього!*».

3. **Вживання виразів зі словами «нехай», «хай», «нехай» тощо:** Ці вирази використовуються для вираження бажання або заклику до дії. Наприклад: «*Нехай це зробить!*», «*Хай він прийде!*».

4. **Вживання виразів зі словами «дозвольте»:** Ці вирази використовуються для вираження дозволу або дозволу. Наприклад: «*Дозвольте мені допомогти вам!*», «*Дозвольте мені зробити це!*».

Варто наголосити, що вивчення засобів реалізації сугестивної інтенції в імперативних висловленнях дозволяє визначити ступінь спонукання в імперативних висловленнях, їх тональність, інтенсивність та емоційність мовлення. Саме вони є важливими вектором для ефективної комунікації та виразності мовлення.

Отже, імперативні вектор в мовленні є потужним засобом впливу на адресата, спонукаючи його до певних дій чи змін у поведінці. Особливо, коли такий граматичний чинник підсилює потенціал сугестивного впливу, зокрема з семантику, структуру висловлення сугестивного впливу та контекстуальне значення.

Список використаних джерел:

1. Бортун К. О. Структурно-семантичні типи та функції імперативних висловлень у публіцистичному і офіційно-діловому стилях: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01. Черкаси. 2019. 215 с.
2. Бортун К. О. Статус і функційно-семантичні особливості імператива в граматичній системі української мови. *Вісник Донецького університету. Серія Б: Гуманітарні науки*, 2015. № 1. С. 46–52.

3. Бортун К. О. Імперативність і категоричність у структурі висловлення: основні підходи до аналізу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія : зб. наук. праць. 2016. Вип. 20. С. 14–17.
4. Бортун К. О. Категорії імператива в сучасній українській мові. *Studia Philologica (Філологічні студії)* : зб. наук. праць. Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2017. Вип. 9. С. 60–66.
5. Бортун К. О. Транспозиційні особливості імператива у сфері способово-темпоральних форм (на матеріалі української мови). *Одеський лінгвістичний вісник: Науково-практичний журнал*. 2017. № 9. Т. 2. С. 65–69.
6. Бортун К. О. Форми спільної дії в українській мові як виразники імперативності. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія : Філологічні науки (мовознавство)*: зб. наук. праць. 2017. № 7. С. 20–23.
7. Бортун К.О. Семантико-прагматичні прийоми сугестивного впливу в імперативних висловленнях. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*: зб. наук. праць. Дрогобич, 2020. № 13. С. 16– 21.
8. Бортун К.О. Імператив як джерело навіювання та засіб реалізації сугестивних тактик у висловленні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського Серія: Філологія. Журналістика*. Т. 33 (72). № 1. Ч. 1. 2022. С. 1–7. DOI <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.1-1/01>
9. Бортун К.О. Функційно-семантичні особливості часток в імперативних висловленнях. *Science and Education a New Dimension. Philology*. Budapest, 2017. V(39). С. 11–16.
10. Вінтонів М., Вінтонів Т., Бортун К. Функційно-семантичне поле категорії імператива в публіцистичному дискурсі: проблеми визначення структури та опису. *Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 2020, 65(2), С. 425–437.
11. Даскалюк О. Мовні засоби волевиявлення у творах Лесі Українки. *Лінгвостилістичні студії*. 2014. № 1. С. 80 –87.

12. Каріна Бортун НАКАЗ ЯК ОДИН ІЗ СЕМАНТИКО-ПРАГМАТИЧНИХ ПІДТИПІВ СПОНУКАННЯ В ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОМУ СТИЛІ. *Студії з філології та журналістики*: зб. наук. праць. Вип. 5. Ужгород : Говерла, 2018. С. 64–68.
13. Нарушевич-Васильєва О.В. Поняття семантизації в мовознавстві й термінознавстві. *Термінологічний вісник*. 2013. Вип. 2 (1). С. 108–115.
14. Шатілова О.С. Особливості оформлення спонукальної інтенції в науковому тексті. *Вісник Донецького національного університету. Сер. Б: Гуманітарні науки*. 2014. № 1–2. С. 251–256. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdnug_2014_1-2_40.
15. Харченко С.В. Засоби вираження спонукання в українській літературній мові: семантико-синтаксичний і комунікаційний аспекти. Київ: Міленіум, 2015. 206 с.
16. Kuznetsov Y., Bortun K., Suran T., Pilash M., & Shkurko H. Comparación de la arquitectura del texto dialectal en ucraniano e inglés. *Apuntes Universitarios*, 13(1). 2023. <https://doi.org/10.17162/au.v13i1.1317>
17. Slipetska V., Bortun K., Zhylin, M., Horlachova V., & Kosharnyi K. Structure and semantics of verbal means of expressing states of emotional tension in english publicistic texts. *Amazonia Investiga*, 12(67), 2023. P. 212-222. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.67.07.19>